

ALBERT BOTRAN

«La CUP no parla gaire de socialisme i en podria parlar més»

Una vegada Albert Botran (Molins de Rei, 1984) es va definir a si mateix com “comunista, però no es preocupi senyora que no li prendré cap cosa” i l'APM en va recollir el moment per a la posteritat. Avui Botran és portaveu i diputat de la CUP al Parlament que ha de dur Catalunya a la independència.

*Entrevista de Borja Vilallonga
Fotografies de Jordi Play*

Historiador, ha escrit tant sobre l'independentisme d'esquerres i els projectes nacionals dels Països Catalans que podria ser el millor candidat de l'elit cupaire a ocupar el càrrec d'“intel·lectual de la CUP”. En el seu haver ja té haver tombat Artur Mas i uns pressupostos. I encara queda molta legislatura per córrer. De posat tranquil i afable, Botran és membre de Poble Lliure, l'organització que prova de mantenir l'equilibri entre nació i socialisme. Fidel a la trajectòria de Poble Lliure i a la seva genealogia entroncada a l'MDT i el PSAN, Botran és la veu de l'alliberament nacional català de factura més marxista clàssica. Hem parlat sobre teoria i pensament cupaires.

—**“Ho volem tot” és el nou “socialisme o barbàrie”?**

—[Riu.] Poca gent ha identificat que és un vers d'aquell poema de Miquel Martí Pol en què també hi ha el “tenim pressa”. Es va triar en el moment en què l'independentisme s'accelerava i va fer seu el “tenim pressa”. Nosaltres vam voler remarcar que en tenim, però que també ho

volem tot. Sintetitza el projecte històric de l'independentisme d'esquerres que conjuga independència i canvi social.

—**I què és el “canvi social”? És un terme molt vague.**

—És el que en altres moments havíem anomenat socialisme. Això és clar. Com que la CUP és un projecte d'unitat popular, integra gent amb visions diferents, del socialisme marxista a la tradició llibertària. D'aquesta pluralitat en podríem treure una definició de socialisme.

—**La CUP es defineix socialista en el seu document base. Per què la CUP no parla més del socialisme?**

—És cert que en la CUP no en parlem gaire, de socialisme, i en podríem parlar més. La urgència del moment, en l'ofensiva del capital especialment durant la crisi, la CUP ha de treballar més per parar el cop. Poques vegades et pares a reflexionar com hauria de ser una societat alternativa. La reflexió s'ha de donar a mesura que es construeixi la nova societat. Si s'obre un procés constituent, el debat sobre el model social tindrà molt més protagonisme. Aleshores, es tornarà a parlar de socialisme, amb molt més coneixement de causa,

i s'aprofundirà molt més sobre el model econòmic d'una Catalunya independent.

—**Què aportaria la CUP, quant a pensament, en un procés constituent?**

—De vegades, crec que ens hem centrat tant a teixir una sociabilitat per a l'esquerra independentista que hem desatès la part de la reflexió intel·lectual. Ho podríem haver fet més. Però això no vol dir que la CUP no tingui un pensament elaborat. En un procés constituent la CUP aportaria la idea de la radicalitat democràtica, ja que ha estat un projecte construït de baix a dalt. Hem posat en valor la idea de la participació popular. Universalitat dels drets, defensa dels serveis públics, no-discriminació, les llibertats —aquest és el nostre bagatge històric a aportar. Sense oblidar la defensa de la cultura catalana.

—**Has esmentat les llibertats. Com veu la CUP la idea de la llibertat?**

—Un projecte com l'independentisme que neix contra un Estat que vulnera la llibertat política d'un col·lectiu és un projecte que té arrelat el sentit de la llibertat. La defensa de l'autodeterminació dels pobles és defensar un vessant de la llibertat.

—Però això només és un vessant.

—No em veig capaç de fer una definició abstracta i global de la llibertat. L'aspiració històrica d'una esquerra àmplia és la màxima llibertat possible en la màxima igualtat possible. Llibertat i igualtat estan molt relacionades. Sense igualtat no hi pot haver una llibertat absoluta. El republicanisme ja ens recorda que això no és possible. A l'inrevés també. Sense llibertat, la igualtat absoluta es deteriora.

—Històricament, Catalunya ha tingut un gran bagatge anarquista que va tenir una importància cabdal en la revolució de l'estiu de 1936. Fins a quin punt la CUP recull ideològicament aquest bagatge? On és l'anarquisme de la CUP?

—Existeix una simpatia molt gran per la tradició pròpia del moviment obrer català, tant l'anarcosindicalisme —amb la seva gran xarxa d'ateneus i drets guanyats per l'acció directa—, com la revolució de 1936 —que va ser un experiment singular de revolució obrera. A més, l'esquerra sorgida després de la fi de la Unió Soviètica té un component més assembleari, poc jeràrquic. Es pot identificar com anarquisme. També podria ser una altra manera d'entendre els col·lectius polítics.

—En el món *post* —postmodern, postmarxista— que avui encara vivim com assumeix la CUP el marxisme clàssic?

—El pensament marxista és insuperable quant a l'anàlisi del capitalisme. El rigor de Marx i Engels és indiscutible, juntament amb les aportacions posteriors, com l'anàlisi de Lenin de l'imperialisme o de Gramsci de la cultura i l'hegemonia. La CUP s'hi sent molt identificada.

—En quin lloc queda, doncs, el socialisme real, de la Unió Soviètica a Cuba?

—Nosaltres vam néixer en la decadència del socialisme real i l'hem pogut valorar críticament. També és cert que hem nascut en un món sense socialisme i una gran contraofensiva neoliberal. Tothom identifica l'existència d'aquell socialisme com el garant de l'avanç mundial dels drets socials. Com a model en si, la Unió Soviètica era molt millorable. Però gràcies a la seva existència avui tenim accés a la sanitat, l'escolarització pública, drets dels treballadors, etc. Aquesta és la doble perspectiva del socialisme real.

→ —**En la contraofensiva neoliberal que esmentes, què pot fer la CUP per emprendre una transformació socialista real des dels municipis on governa?**

—Els municipis, aïllats, no poden construir socialisme, però permeten la participació popular en assemblea i l'arrelament al territori. Caminar cap a una economia socialista passa per una fase d'economia autocentrada –demanda interna, sectors productius aliens als fluxos comercials–, amb una xarxa productiva ben establerta localment, a la base. A més, l'economia pública no ha de ser necessàriament centralitzada. La planificació pot ser autònoma, descentralitzada. Sense un món local fort això no es podria fer.

—**Amb una acció política i popular tan centrada en el món local, com s'entén l'aposta parlamentària sense que es perdin municipalisme i assemblearisme?**

—Ens hem d'organitzar en funció de les circumstàncies. Un projecte exclusivament de base, sense altaveu nacional, no pot ser una alternativa. La presència a les institucions et fa fort. La CUP és més forta i pot posar més temes sobre la taula.

—**Quan Josep Manel Busqueta va renunciar a la seva acta de diputat, va preguntar-se que si calia "llençar la CUP a la paperera per fer una altra cosa, doncs caldrà fer una altra cosa". Parlant de les circumstàncies, podria continuar la CUP més enllà del marc actual, amb independència o sense?**

—La CUP és l'avantguarda independentista de la unitat popular. Expressem la lluita de classes en tots els seus vessants –defensa del territori, feminisme, etc.– i la unifiquem en un projecte. Això té sentit en qualsevol escenari.

—**Tanmateix, podria ser en un format molt diferent.**

—Evidentment. Però mai renunciarem a la idea de la unitat popular. Potser hauria de ser més àmplia. L'acceleració dels canvis ens poden permetre eixam-

plar-la. El procés constituent ens permetrà debatre-ho tot. La unitat popular hi tindrà un gran protagonisme.

—**Si hi ha una organització amb autèntica consciència i organització nacional a nivell dels Països Catalans és la CUP. Com s'insereixen els Països Catalans en un parlament autonòmic català i en l'anomenat *procés*?**

—Al principi teníem unes prevencions una mica catastrofistes. Temíem que si una part dels Països Catalans s'accelerava, hi havia el risc que la resta es desenganxés. Els fets ens han demostrat la cosa contrària. Hi ha hagut canvis profunds al País Valencià i les Illes. És molt més fàcil dialogar amb el seu govern. La situació és més bona ara que al 2012.

—**Els catalans han de demanar permís a la resta de Països Catalans per independitzar-se?**

—No. I viceversa tampoc. Si la situació s'accelerés al País Valencià i es pogués crear una república valenciana, les altres parts dels Països Catalans haurien de donar suport. En realitat, gent del País Valencià o les Illes ens ho transmet. Ens demanen que no tanquem la porta, però ens encoratgen a fer la nostra independència. Hi ha dues opcions: que l'Estat espanyol s'acarnissi més amb les parts que es quedin dins l'Estat, o que la independència de Catalunya acceleri la crisi i descomposició d'Espanya. El moviment independentista al País Valencià i a les Illes mira amb molt d'optimisme el que passa a Catalunya.

—**En el fons, tots aquests escenaris acceleren les contradiccions de l'Estat espanyol.**

—L'Estat no vol avenir-se a negociar cap mena d'acord perquè implica la seva desaparició tal com és avui. L'Estat reparteix els recursos amb un esquema nascut fa quaranta anys que no s'ha tocat. Si treus Catalunya de l'equació implica replantejar el model global de les autonomies –el financer inclòs– i fins i tot l'Estat espanyol entraria en un procés de canvi. És per això que una part, petita, de l'esquerra espanyola mira l'independen-

tisme amb un cert afecte pels canvis que provocaria al sistema.

—**Trotsky parlava del *poputxik* –el company de viatge polític– com un element vacil·lant i circumstancial als objectius de la revolució. La CUP sembla tenir pretendents de *poputxik* a la banda nacional (Junts pel Sí) i a la banda social (l'amalgama dels comuns i fins i tot l'esquerra espanyola que esmentes). Fins on està disposada a arribar la CUP amb els seus companys de viatge polític?**

—Amb Junts pel Sí i els independentistes que no són d'esquerra cal ser companys de viatge fins a la independència. És el que està passant. Ens hem unit els que volem fundar la república catalana. No hem escollit i planificat en fred les nostres aliances. Ens hem trobat en una confluència entre una petita i mitjana burgesia i una esquerra i sectors populars disposats a la independència. L'esfondrament de l'autonomisme ho ha permès.

—**Aleshores, primer la nació i després la revolució.**

—No. Estem parlant de dos eixos que es mouen alhora. La ruptura democràtica i la unitat popular. En la ruptura democràtica tenim uns aliats, i en la unitat popular uns altres. Com més confluents siguin aquests eixos, més força tindrà el projecte de la CUP. Si no és així, ens quedem al mig fent equilibris. Almenys hi ha una bona part de coincidència: el gruix de l'independentisme és d'esquerres. Això afavoreix la centralitat de la CUP dins l'independentisme, i hem d'aprofitar la situació.

—**Si el gruix de l'independentisme és d'esquerres, la CUP haurà de fer el salt per convertir-se en una organització de masses. Avui no ho és, per voluntat i estructura seves. Cal que la CUP creï un Pablo Iglesias català?**

—[Riu.] Un lideratge? Acabarà sorgint. A diferència de Podemos, no vam estudiar com podíem crear un moviment de masses. El que va fer Podemos

té mèrit, no ho nego. Però el cas de la CUP és el d'un moviment amb més trajectòria i arrelament, construït a partir de l'agregació i no des de la planificació central. És per això que no es pot crear un lideratge en fred. Però acabarà arribant.

—**La teva organització, Poble Lliure, ha advocat pel lideratge, per una centralització, per dotar de poder a l'estructura nacional.**

—El que havia defensat Poble Lliure és que la CUP deixés de ser més una coordinadora d'organitzacions locals i tingués una estructura central, nacional.

—**Això és un partit.**

—Sí, un partit. A Poble Lliure en vam dir organització nacional.

—**Per tant, vosaltres tendiu a voler organitzar les masses d'una manera articulada per tal de fer el salt.**

—En una societat com la nostra ens cal. La CUP és organització nacional on l'assemblea local i l'assemblea territorial tenen molt de pes.

—**Les assemblees locals i territorials comparteixen sobirania. No hi ha una assemblea única i plenament sobirana.**

—Hi ha compartició. Comptem amb l'assemblea nacional, però es reuneix un cop l'any i no és l'òrgan més àgil.

—**Des de l'esquerra anglosaxona ha començat a elaborar-se una crítica a l'anomenat *folk-politics*, una esquerra postmarxista, que se centra en causes limitades dins una transformació d'abast local que ateny fonamentalment qüestions d'identitat o estil de vida —com el liberalisme de l'*identity politics* que va abraçar Hillary Clinton. La CUP, pels seus orígens i principis municipalistes i assemblearis, pot encaixar en la definició d'esquerra *folk-politics*, sense un detallat projecte global. El projecte de la CUP és una definició de mínims, sense articular com ha de ser la transformació social i la revolució.**

—Jo no puc estar d'acord que siguem una "esquerra de les petites coses". Especialment quan estem immersos en la construcció d'un Estat. Això és un repte ambiciós, que ens obliga a tenir polítiques nacionals. Tard o d'hora tindrem un procés constituent que ens conduirà a definir la diplomàcia de la nostra república, polítiques de defensa i l'exèrcit, polítiques econòmiques, polítiques energètiques. Seran les grans decisions estratègiques que afectaran milions de persones. És cert que els projectes d'esquerra més recents com la CUP defugen una mica els debats abstractes. En el replegament que vam viure amb la crisi, els debats abstractes eren un luxe. Calia defensar qüestions bàsiques com la sanitat i l'educació. Afortunadament, d'aquest replegament passarem a una ofensiva. Plantejarem models.

—**En aquesta ofensiva, què podria exportar la CUP fora dels Països Catalans?**

—Tant la CUP com el conjunt de tot l'independentisme definirem una nova manera de construir un Estat. I una nova manera de fer un procés constituent en el context europeu. Per exemple, els països llatinoamericans han fet coses molt interessants, però ningú ho ha portat al context europeu. Això serà un llegat per a tota l'esquerra europea. Les propostes de la CUP seran patrimoni d'aquesta esquerra. Més en general, el fet de crear una república serà patrimoni de tots els moviments transformadors. ●